När arkeologen och biologen kom till byn

Eva Bergengren

Vi hittar drakarnas näste, en kungagrav och ett mångtusenårigt arv. Vi hittar kattfot och blå viol. Men det är inte Änglamark och det är inte Evert Taube. Det är Halland och det är länsstyrelsen som håller bykurs i Falkenbergs inland. Vi ses vid ett nedlagt grustag. Det är bara jag som har svårt att hitta dit, alla de andra är välbekanta med trakten. Här har vi människor som inte bara har kulturarvet som intressant utflyktsmål, de bor och verkar mitt i det. Vi befinner oss i den gamla byn Tormorup och färdas sedan genom ägor som hör till Höstena och Hule, ortnamn med lång historia i trakten. Här har bott människor sedan isen drog sig tillbaka. Jorden har brukats sedan stenåldern.

Vi åker höskrinda på grusvägar och guidas av länsstyrelsens arkeolog Lena Berglund och biolog Susanne Åhrén genom ett sommarvackert Halland. En bit går vägen parallellt med stenmuren i skogsbrynet som markerar gränsen mellan utmark och inägor sedan kanske tusen år.

I vattensamlingen på botten av det nedlagda grustaget hittar vi grodyngel och här finns också större vattensalamander, ”småvattnens hotade drake” som den kallas i broschyren. Groddjurens barnkammare och mingelplats ska nu skyddas från igenväxning och Susanne Åhrén förklarar hur. En bit därifrån hittar vi en tuva med kattfot, sällsynt numera men den har slagit rot i det magra jordskiktet i grustaget.

Bronsåldersgraven som vi besöker – efter en promenad i visst motlut – är ett av de största gravrösena i Halland med sina 32 meter i diameter. Den är känd som ”Kungagraven” här i trakten, det är ingen i sällskapet som kan erinra sig något annat namn på monumentet.

Vi försöker tänka bort granskogen och för vårt inre frammana det medelhavsklimat som rådde för 4000 år sedan när dåtidens bönder i början av bronsåldern släpade sten hit upp. Utsikten bör ha varit magnifik och röset måste ha synts vida omkring. Besöket i Tormorup, Höstena och Hule är en bykurs som delvis finansieras av Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Projektet har rullat på i nio år. Hittills har ett hundratal byar fått besök av arkeolog och biolog från länsstyrelsen. Kurserna som består av en träff inomhus med fakta och forskningsrön från en mängd olika källor följs upp av en vandring på plats där man inventerar området på alltifrån gravfält, gamla soldattorp och intressanta spår i landskapet till sällsynta djur och intressanta biotoper.

Kunskapsutbytet är i högsta grad ömsesidigt, tjänstemännen från länsstyrelsen får hela tiden nya pusselbitar från den djupa lokalkännedom som bygdens invånare besitter. Det är lätt att idyllisera och få en liten Taubekänning åt hjärtat till en försommarkväll när man ser det gudomligt vackra landskapet över kaffemuggen och markägarna berättar hur de gör för att hålla slyet borta från fornminnena. Men här blir det så väldigt tydligt att vården om landskapet och kulturminnena handlar om att ta vara på ”jorden vi ärvde”.

Eva Bergengren

Eva Bergengren är journalist i Halland och gillar att gå i spåren efter dem som gått här förr.